

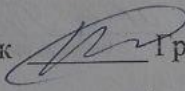
МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Центр післядипломної освіти та заочного (дистанційного) навчання
Кафедра соціальної філософії та управління

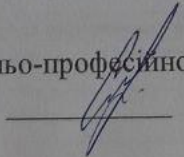
КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Державне регулювання в системі фізичного виховання у
закладах вищої освіти України»

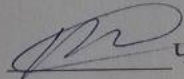
Здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня, II курсу, групи МПАЗ-21-1, спеціальності (281 «Публічне управління та адміністрування»),
освітня програма («Регіональне управління та самоврядування»)

_____ Малинського Ігора Йосиповича

Науковий керівник Грабовенко Н.В., д.н.з держ.упр., доцент

Керівник освітньо-професійної
програми Самойлова Ірина Іванівна, к.н.держ.упр., доцент

Допущено до захисту за рішенням кафедри менеджменту
протокол від «27» 01 2023 № 108

В.о. завідувача кафедри
соціальної філософії та управління Чупрій Леонід Васильович,
д.політ.н., доцент

Ірпінь – 2023

Реєстрація № 24 30.01.2023 [підпис]
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки _____
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 9,5 5/вирішено 03.02.23 _____
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії:

[підпис]
(підпис)

А.Л. Варшавський
(ініціали, прізвище)

Члени комісії:

[підпис]
(підпис)

І.І. Соломко
(ініціали, прізвище)

[підпис]
(підпис)

Р.В. Гребенко
(ініціали, прізвище)

[підпис]
(підпис)

М.В. Гусаківський
(ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	30		
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	10		
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	5		
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
РАЗОМ БАЛІВ*	від 0 до 50	50		
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	10		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	25		
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	1		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	41		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	91		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
91	A	5	13.04.23	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

Центр післядипломної освіти та заочного (дистанційного) навчання
 Кафедра соціальної філософії та управління
 Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
 Освітня програма «Регіональне управління та самоврядування»

Затверджую

В.о. завідувача кафедри

 Н.В. Грабовенко

« » 2021 р.

**Завдання на випускню кваліфікаційну (дипломну) роботу
 здобувачу вищої освіти
 Малинському Ігорю Йосиповичу**

- Тема випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи «Державне регулювання в системі фізичного виховання у закладах вищої освіти України»
 Затверджена наказом ректора від «31» 12 2021 № 142
- Строк здачі закінченої роботи 25.01.2023
- Цільова установка – визначення рекомендацій щодо напрямів вдосконалення державного регулювання в системі фізичного виховання у закладах вищої освіти України.
 Мета дипломної роботи полягає в обґрунтуванні науково-методологічних підходів та розробка практичних рекомендацій для органів державної влади з уніфікації механізмів державного регулювання в системі фізичного виховання у закладах вищої освіти України на сучасному етапі.
 Об'єктом дослідження є державне регулювання в системі фізичного виховання у закладах вищої освіти України.
 Базою дослідження є Бучанський район Київської області.
 Предметом дослідження є уніфікація системи державного регулювання фізичного виховання у закладах вищої освіти України
- Вихідні дані до роботи: Закони України, Постанови та Розпорядження Кабінету Міністрів України, які регулюють питання публічного адміністрування в сфері адміністративно-політичної діяльності, монографії з досліджуваної проблеми, публікації в наукових періодичних виданнях, матеріали офіційних сайтів органів державної влади України та провідних країн світу, органів місцевого самоврядування, неурядових організацій, довідкові й статистичні матеріали, матеріали та звіти Ірпінської міської ради та матеріали та звіти МОН України.
- Перелік графічного матеріалу: Таблиця 2.1. Спортивно-масові заходи та спортивні змагання проведені Комітетом з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України разом з Київським обласним відділенням (філія) у 2019 році; Таблиця 2.2. Кількість проведених фізкультурно-оздоровчих заходів у 2020-2021 роках; Рис.2.1. Напрямки використання бюджетних коштів з загального фонду МОН України на забезпечення фізичного виховання та спорту студентської молоді в 2021 році; Рис.2.2 Видатки Державної цільової програми розвитку фізичної культури і спорту на період до

2024 року МОН у 2021-2022 рр.; Рис. 2.3. Ілюстрація роботи телеграм щодо роботи комітету з фізичного виховання та спорту.

6.3міст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань кожним розділом): Розділ 1. Теоретичні засади державного регулювання системі фізичного виховання у закладах вищої освіти України; 1.1. Сучасні підходи до визначення системи фізичного виховання у закладах вищої освіти України; 1.2. Етапи становлення державного регулювання в системі фізичного виховання у закладах вищої освіти України; Розділ 2. сучасний державного регулювання в системі фізичного виховання у закладах вищої освіти України 2.1. Особливості фізичного виховання у закладах вищої освіти України; 2.2. Оцінка державного регулювання фізичного виховання у закладах вищої освіти в Україні; Розділ 3. Підвищення ефективності державного регулювання в системі фізичного виховання у закладах вищої освіти України

7.Календарний план виконання роботи

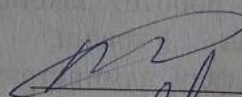
№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	2	3	4
1	Вибір теми, вивчення літературних джерел, постановка проблеми та складання плану роботи	15.10.2021	15.10.2021
2	Підготовка першого розділу роботи та подання його керівнику	29.06.2022	29.06.2022
3	Підготовка другого розділу роботи та подання його керівнику	21.11.2022	21.11.2022
4	Підготовка третього розділу роботи та подання його керівнику	09.01.2023	09.01.2023
5	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	12.01.2023	12.01.2023
6	Отримання відгуку керівника	25.01.2023	25.01.2023
7	Отримання зовнішньої рецензії	25.01.2023	25.01.2023
8	Попередній захист роботи	23.01.2023	23.01.2023
9	Допуск роботи зав. кафедри до захисту	26.01.2023	26.01.2023
10	Захист роботи	Згідно графіку освітнього процесу	03.02.23

8.Дата видачі завдання «11» 01 2022

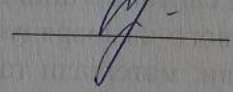
9.Керівник випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи

10. Керівник освітньо-професійної програми

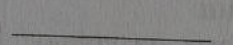
11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти

Н.В.Грабовенко

І.І. Самойлова

І.Й.Малинський

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ТА СКОРОЧЕНЬ.....5

ВСТУП.....6

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ.....	8
1.1. Сучасні підходи до визначення системи фізичного виховання у закладах вищої освіти України.....	8
1.2. Етапи становлення державного регулювання в системі фізичного виховання у закладах вищої освіти України.....	14
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ.....	21
2.1. Особливості фізичного виховання у закладах вищої освіти України.....	21
2.2. Оцінка державного регулювання фізичного виховання у закладах вищої освіти в Україні.....	33
РОЗДІЛ 3. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ.....	43
ВИСНОВКИ.....	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	46
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Сьогодні все більше наголошується на необхідності забезпечення права людини на збереження та зміцнення здоров'я. Сприяння здоровому способу життя повинно бути визначено, як один із головних напрямків державного регулювання фізкультурно-виховної діяльності у закладах вищої освіти. Для усунення негативних явищ необхідні: вдосконалення організації фізичного виховання і державного втручання у ці процеси, розробка регламентації, подальше поглиблення і підвищення якості та ефективності роботи органів державної влади та закладів вищої освіти. У подоланні соціальних загроз, що охоплюють сьогоденне покоління студентської молоді, важливу роль може відіграти чітко визначене та системно реалізоване державне регулювання фізкультурно-виховної діяльності у закладах вищої освіти.

Аналіз наукових досліджень і публікацій дає підстави стверджувати, що у науковій літературі накопичений значний комплекс теоретичних розробок, присвячених розгляду взаємозв'язку особистості та соціуму, становлення особистості під впливом соціальних норм і цінностей, причин поведінки індивідів у соціумі, можливості стабілізації громадянського суспільства.

Систематизація фундаментальних та прикладних досліджень із державного регулювання процесами функціонування та розвитку фізкультурно-виховної діяльності у сучасній науковій літературі дала можливість з'ясувати, що вирішення актуального наукового завдання із вдосконалення державного регулювання перебуває на початковій стадії, а головним напрямом досліджень повинна стати уніфікація існуючих механізмів державного регулювання у цій сфері.

Уніфікація механізмів державного регулювання в системі фізичного виховання у закладах вищої освіти у закладах вищої освіти повинна стати невід'ємною частиною державного регулювання, мати чітку програму дій. Загалом, проблеми державного управління сферою фізичної культури і спорту розглядали такі вітчизняні учені, як В. Арєф'єв, С. Вавренюк, І. Гасюк, Р.

Грицко, Н. Дацій, Ю.Довгенько, М. Зубалій, В. Затилкін, Л. Івашова, В. Кононович, В. Куделко, Л. Лютої, М. Олійник, І.Парубчак, В. Платонов, І. Рибчич, Р. Раєвський, В. Сисюк, О. Шаптала, Ю. Шкретій, Н.Ярова.

Однак, попри такий значний доробок, у дослідженні проблем в системі фізичного виховання у закладах вищої освіти у закладах вищої освіти, удосконаленні державного регулювання виховних процесів серед студентської молоді, вона не є повноцінно концептуально осмисленою та позбавлена обґрунтованих фундаментальних наукових підходів і практичних рекомендацій із реалізації базових принципів у науці державного управління. Залишаються все ще малодослідженими механізми державного регулювання в системі фізичного виховання у закладах вищої освіти у закладах вищої освіти України.

Метою дослідження є обґрунтування науково-методологічних підходів та розробка практичних рекомендацій для органів державної влади з уніфікації механізмів державного регулювання системі фізичного виховання у закладах вищої освіти у закладах вищої освіти України на сучасному етапі.

Для досягнення зазначеної мети було поставлено наступні завдання дипломного дослідження:

- визначити сучасні підходи системі фізичного виховання у закладах вищої освіти України;
- дослідити етапи становлення державного регулювання в системі фізичного виховання у закладах вищої освіти України;
- визначити особливості фізичного виховання у закладах вищої освіти України (на прикладі Ірпінської територіальної громади);
- здійснити оцінку системи державного регулювання фізичного виховання у закладах вищої освіти в Україні;
- запропонувати шляхи підвищення ефективності державного регулювання в системі фізичного виховання у закладах вищої освіти України.

Об'єктом дослідження є державне регулювання в системі фізичного виховання у закладах вищої освіти України.

Предметом дослідження є уніфікація системи державного регулювання фізичного виховання у закладах вищої освіти України.

Практичне значення одержаних результатів. Основні теоретичні положення, висновки та рекомендації дослідження можуть бути реалізовані під час формування і реалізації державного регулювання фізичного виховання у закладах вищої освіти України, адміністраціями закладів вищої освіти, студентськими громадськими організаціями та спортивними товариствами, організаціями та установами у сфері фізичної культури та масового спорту, а також у реалізації освітніх програм з фізичної культури закладів вищої освіти.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

1.1. Сучасні підходи до визначення системи фізичного виховання у закладах вищої освіти України

Фізична культура у сфері освіти базується на затверджених відповідно до закону державних стандартах освіти, спрямованих на забезпечення науково обґрунтованих норм рухової активності дітей та молоді з урахуванням стану їхнього здоров'я, рівня фізичного та психічного розвитку.

Варто розглянути різноманітні соціокультурні вектори виявлення символічного капіталу фізичної культури у сучасному світі, що, у свою чергу, зумовлено його реальним соціально-смысловим потенціалом, все більш витребуваним у найрізноманітніших сферах соціального життя. В контексті соціогуманітарного дискурсу процеси генезису, трансформації, модифікації фізичної культури тісно пов'язані зі змінами у соціальному контексті його буттєвості, що перетворює його на соціокультурний феномен в державі. Аналіз символічних, смислових, аксіологічних характеристик фізичної культури передбачає її переміщення у соціально-культурний контекст у співвіднесенні з особливостями конкретного аксіологічного простору їх розвитку, з прийнятими у даному суспільстві мовами трансляції культурних традицій Фізичне виховання студентської молоді знаходиться у стані глибокої кризи та потребує негайної та всебічної модернізації.

Х. Ортега-і-Гассет у роботі “Про спортивно-святковий сенс життя” висунув тезу про те, що саме спорт є основою культури й цивілізації, що культура – творіння не природи, а спорту [17].

Фізична культура і спорт надає величезні можливості для самовиховання, самовдосконалення, самовизначення, виступає однією з важливих специфічних сфер самореалізації й самоствердження особистості. Саме так, із позицій феноменологічної соціології аналізує фізичну культуру і спорт Г. Ленк. Символізм і символічна мова спорту стають суттєвими елементами

повсякденного життя, взаємних відносин між сторонами, що конкурують, – окремими особами або групами [25].

Фізичне виховання є головним напрямом впровадження фізичної культури і становить органічну частину загального виховання, покликану забезпечувати розвиток фізичних, морально-вольових, розумових здібностей та професійно-прикладних навичок людини. Фізичне виховання шляхом проведення обов’язкових занять здійснюється в дошкільних виховних, середніх загальноосвітніх, професійних навчально-виховних та вищих навчальних закладах відповідно до навчальних програм, затверджених у встановленому порядку» [16]. Таким чином, у Законі України «Про фізичну культуру і спорт» чітко вказано, що фізичне виховання у закладах вищої освіти України здійснюється шляхом проведення обов’язкових навчальних занять.

Фізична культура і спорт у закладах вищої освіти – це складова частина розвитку освіти, яка сприяє збереженню і зміцненню здоров’я, вихованню фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей всіх учасників навчально-виховного процесу, організації змістовного дозвілля студентської молоді та оптимізації спорту вищих досягнень [21]. Одним із завдань є вдосконалення форм мотивації і залучення студентів до регулярних занять фізичною культурою і спортом з урахуванням інтересів, побажань, здібностей та індивідуальних особливостей кожного, як під час обов’язкових занять фізичною культурою, так і під час занять її видами в поза навчальний час.

Виконання зазначених завдань повинно сприяти досягненню істотного зниження захворюваності молоді, підвищенню рівня профілактичної роботи, стимулюванню у студентської молоді прагнення до здорового способу життя та зменшенню впливу шкідливих звичок на здоров’я молоді [9]. Для досягнення цієї мети необхідно забезпечити комплексний підхід до гармонійного формування всіх складників здоров’я; удосконалення фізичної та психологічної підготовки до активного життя і професійної діяльності на принципах, що забезпечують оздоровчу спрямованість та індивідуальність підходів;

використання різноманітних форм рухової активності та інших засобів фізичного удосконалення.

Зміст фізичної культури здобувачів вищої освіти, стратегія пріоритетних напрямків в її розвитку взаємопов'язані із соціально-економічними чинниками. Державна політика в галузі вищої освіти визначає соціальне замовлення на майбутнього фахівця і ступінь його фізичної готовності. Вища освіта надає широкі можливості для переосмислення цінностей фізичної культури студентів, висвітлення в новому спектрі її освітніх, виховних і оздоровчих функцій. Це положення визначає зміст фізичної культури студентів як самостійної сфери діяльності у федеральному соціокультурному просторі, виділяючи при цьому її освітні пріоритети. Перед студентами сьогодні суспільством поставлене глобальне соціально-економічне завдання по інтеграції вітчизняного культурного потенціалу в світову спільноту. Проте її реалізація під силу тільки фахівцям нової формації. Крім глибоких професійних знань за обраною спеціальністю такий фахівець повинен володіти: високими фізичними кондиціями і працездатністю, особистою фізичною культурою, духовністю, неформальними лідерськими якостями. Він повинен не боятися конкуренції, вміти приймати самостійні рішення, тобто бути творчо мислячою, активною і високоморальною особистістю.

Фізичне виховання у вузі проводиться протягом всього періоду навчання студентів і здійснюється в різноманітних формах, які взаємопов'язані, доповнюють один одного і є єдиним процесом фізичного виховання студентів. Структура фізичного виховання студентів включає три відносно самостійних блоки: фізичне виховання, студентський спорт і активне дозвілля. Для діяльності студентів у сфері фізичного виховання пріоритетними є освітні аспекти. Фізична освіта направлена на задоволення об'єктивної потреби студентів в освоєнні системи спеціальних знань, набутті професійно значущих умінь і навиків. Навчальні заняття є основною формою фізичного виховання у вищих навчальних закладах. Вони плануються в навчальних планах з усіх спеціальностей і їх проведення забезпечується викладачами

кафедр фізичного виховання. Самостійні заняття сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу, дозволяють збільшити загальний час занять фізичними вправами, прискорюють процес фізичного вдосконалення, це є одним із шляхів упровадження фізичної культури і спорту в побут і відпочинок студентів. Разом із навчальними заняттями правильно організовані самостійні заняття забезпечують оптимальну безперервність і ефективність фізичного виховання.

Під час навчання у вузі з курсу фізичного виховання передбачається вирішення таких завдань:

- виховання у студентів високих моральних, волевих і фізичних якостей, готовності до високопродуктивної праці;
- збереження і зміцнення здоров'я студентів, сприяння правильному формуванню і всебічному розвитку організму, підтримка високої працездатності протягом усього періоду навчання;
- всестороння фізична підготовка студентів;
- професійно-прикладна фізична підготовка студентів з урахуванням особливостей їх майбутньої трудової діяльності;
- здобуття студентами необхідних знань з основ теорії, методики і організації фізичного виховання і спортивного тренування;
- підготовка до роботи в якості громадських інструкторів, тренерів і суддів;
- вдосконалення спортивної майстерності студентів-спортсменів;
- виховання у студентів переконаності в необхідності регулярно займатися фізичною культурою і спортом.

Процес навчання організовується залежно від стану здоров'я, рівня фізичного розвитку і підготовленості студентів, їх спортивної кваліфікації, а також з урахуванням умов і характеру роботи їх майбутньої професійної діяльності. Одним із головних завдань вищих навчальних закладів є фізична підготовка студентів. У вищому навчальному закладі загальне керівництво фізичним вихованням і спортивно-масовою роботою серед студентів, а також організація спостережень за станом їх здоров'я покладено на ректора, а

конкретне їх проведення здійснюється адміністративними підрозділами і громадськими організаціями вузу.

Безпосередня відповідальність за постановку і проведення навчально-виховного процесу з фізичного виховання студентів відповідно до навчального плану і державної програми покладені на кафедру фізичного виховання вузу. Масова оздоровча, фізкультурна і спортивна робота проводиться спортивним клубом спільно з кафедрою і суспільними організаціями.

Гуманістична спрямованість педагогічного процесу допускає цілеспрямовану інтеграцію біологічних і соціальних потреб, інтелектуальних і етичних аспектів при реалізації генетично обумовлених природних задатків кожного студента протягом його навчання у вузі. Таким чином, створюються об'єктивні передумови до подолання однобічності і фрагментарності підготовки фахівців у вузі, наданню педагогічному процесу комплексного, цілісного характеру. Об'єктивним критерієм ефективності цього концептуального підходу є істотне скорочення термінів соціально-психологічного пристосування студентів до навчання у вузі, підвищення їх соціальної активності, якісне підвищення навчально-пізнавальної продуктивності, підвищення духовності особи кожного студента. Студентський спорт є узагальненою категорією діяльності студентів у формі змагання і підготовки до нього з метою досягнення граничних результатів у вибраній спортивній спеціалізації. Це вимагає від студента виявлення максимальних психофізичних кондицій, мобілізації його резервних можливостей.

Головними видами занять фізичною культурою і спортом є навчальні заняття за розкладом, що спрямовані на формування загальних компетенцій збереження здоров'я та фізичного розвитку, що забезпечує кафедра фізичного виховання закладів вищої освіти та поза навчальні заняття, які скеровані на збільшення рухової активності, спортивно-масової діяльності та вдосконалення спортивної майстерності студентів, які має забезпечувати спортивний клуб закладу вищої освіти в Україні для ефективного процесу інтеграції національної системи виховання у європейський освітній простір.

Наразі наявні такі актуальні проблеми фізичного виховання: відсутність конкретного соціального замовлення виробництва і працедавців на фізичну готовність випускників і як наслідок – нерозуміння доцільності фізичного виховання та неефективність керування цим процесом; недостатня гуманістична і професійна спрямованість процесу фізичного виховання;

неефективна теоретична і методична підготовка студентів з питань особистої фізичної культури; обмеження арсеналу практико-діяльнісних компонентів, що забезпечують сукупність виконання функцій фізичної культури [8, с. 69].

Також негативний ефект створює низька дієвість дидактичного наповнення практичних розділів програми з фізичного виховання; неадекватність форм організації процесу фізичного виховання до сучасного менталітету і мотиваційної зрілості студентів; відсутність належних дієвих умов для його ефективного функціонування, тобто достатнього кадрового, науково-методичного, медичного, матеріально-технічного, фінансового забезпечення; недостатня мотивація студентів до власної фізкультурної освіти та її вдосконалення, тобто відсутність науково обґрунтованої моделі подальшого розвитку системи в найближчому і віддаленому майбутньому.

Найголовнішими проблемами, які склалися в системі фізичного виховання у закладах вищої освіти України: дистанційне навчання студентів ЗВО починаючи з 2019 року спричинене вірусом COVID-19, дистанційне навчання, демографічна криза, а починаючи з 24 лютого 2022 року війна з російською федерацією, яка зумовлюється зменшенням кількості населення України; погіршення стану здоров'я населення; невідповідність вимогам сучасності та значне відставання від світових стандартів ресурсного забезпечення сфери фізичної культури і спорту; відсутність сформованих сталих традицій та мотивацій щодо фізичного виховання як важливого чинника фізичного та соціального благополуччя, поліпшення стану здоров'я, ведення здорового способу життя і подовження його тривалості.

1.2. Етапи становлення державного регулювання в системі фізичного виховання у закладах вищої освіти України

Відповідно до покладених на МОН України завдань, воно має здійснювати організацію фізичного виховання, фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи у закладах освіти, сприяти їх науково-методичному забезпеченню. Комітет з фізичного виховання та спорту бере участь у формуванні та реалізації державної політики з фізичного виховання і спорту в закладах та установах МОН України; здійснює координацію роботи з фізичної культури, фізкультурно-оздоровчої і спортивної діяльності в усіх закладах освіти, бере участь у науково-методичному забезпеченні цієї роботи. Серед його завдань пріоритетне значення надається фізичній культурі і спорту в процесі навчання та виховання студентської молоді, як найдієвішому засобу зміцнення її здоров'я, гармонійного розвитку, підвищення працездатності та фізичної підготовленості тощо. Механізм реалізації чинних правових норм передбачений через відповідні структурні підрозділи виконавчої влади в Україні. Проте навіть наявні нормативно-правові акти не висвітлюють всього комплексу питань, які виникають у процесі фізичного виховання студентської молоді у ЗВО України, та потребують юридичного врегулювання [12; 18].

Правові законодавчі акти й нормативні документи, що регулюють порядок організації викладання фізичного виховання у ЗВО, доцільно проаналізувати на основі їх розгляду за двома групами: ті, що передбачають регулювання загального порядку організації освітнього процесу у ЗВО, та ті, що висвітлюють порядок організації викладання фізичного виховання. Основними спеціалізованими правовими актами є Закон України «Про фізичну культуру і спорт» [9; 28],

Сучасна редакція Закону України «Про фізичну культуру і спорт» [9] не містить вичерпного визначення основних пріоритетних напрямів державної політики в галузі, а також конкретизації щодо обов'язків владно-управлінських утворень з її реалізації. Чинний Закон України «Про фізичну культуру і спорт»

[9] визначає, що центральним органом виконавчої влади з фізичної культури і спорту розробляється Державна програма розвитку фізичної культури і спорту, яка затверджується Кабінетом Міністрів України. Державна програма є основоположним програмним документом, що визначає державну політику в галузі фізичного виховання на період становлення національної системи освіти в Україні. Це основний керівний документ для практичної діяльності всіх органів, структур і осіб, що організовують і здійснюють процес фізичного виховання. Програма визначає об'єкт фізичного виховання, його ідеологічні, організаційно-педагогічні основи, програмне, нормативне, наукове, методичне, інформаційне, лінгвістичне, кадрове, матеріально-технічне і фінансове забезпечення, міжнародні зв'язки, систему управління.

Фізичне виховання є головним напрямом впровадження фізичної культури і становить органічну частину загального виховання, покликану забезпечувати розвиток фізичних, морально-вольових, розумових здібностей та професійно-прикладних навичок людини. Фізичне виховання шляхом проведення обов'язкових занять здійснюється в дошкільних виховних, середніх загальноосвітніх, професійних навчально-виховних та вищих навчальних закладах відповідно до навчальних програм, затверджених у встановленому порядку [8].

Так, зокрема, у пункті 4, статті 26 Закону України «Про вищу освіту» вказується, що «завданням вищого навчального закладу є формування особистості шляхом здорового способу життя» [10]. Не зрозуміло яким чином керівники навчальних закладів сприяють формуванню здорового способу життя студентів, зменшуючи при цьому кількість обов'язкових навчальних годин з фізичного виховання.

У пункті 17 статті 34 Закону України «Про вищу освіту» відзначається, що «керівник закладу вищої освіти сприяє здоровому способу життя здобувачів вищої освіти, зміцненню спортивно-оздоровчої бази закладу вищої освіти, створює належні умови для занять масовим спортом» [10]. Стаття 26 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» декларує, що «керівники навчальних

закладів зобов'язані забезпечити створення сприятливих умов для належної рухової активності учнів та студентів» [9]. На сьогоднішній день склалась негативна тенденція, коли керівники закладів вищої освіти України не тільки не створюють умов для належної рухової активності студентської молоді, а своїми діями (скорочуючи кількість обов'язкових навчальних годин з дисципліни «Фізичне виховання») навпаки сприяють стрімкому зниженню рухової активності студентської молоді, що в подальшому призведе до порушень функціонального стану.

Аналіз нормативних документів надає можливість розкрити основні принципи державного регулювання та правового регулювання у сфері фізичного виховання у вищій школі.

1. Фізичне виховання у вищих навчальних закладах України ґрунтується на принципах індивідуального та особистісного підходу, пріоритету оздоровчої спрямованості, широкого використання різноманітних засобів і форм фізичного вдосконалення, безперервності цього процесу [9].

2. Організація фізичного виховання базується на пріоритетності освітньої спрямованості навчально-виховного процесу із фізичного виховання та функціонального чинника в оцінюванні фізичного розвитку студентів; багатокладності (широкий вибір студентами засобів фізичного виховання для навчання та участі у спортивних заходах); індивідуалізації та диференціації навчального процесу з фізичного виховання; поєднанні державного управління та студентського самоврядування.

3. Програми молодіжної політики ґрунтуються на системі загальноєвропейських принципів: відкритості, доказовості концептуальних положень, рівності можливостей, реалістичності та відповідальному підході і безпосередньому залученні молоді до їх реалізації.

У 2003 році Міністерством освіти і науки України (МОН України) прийнято Навчальну програму «Фізичне виховання» для ЗВО III–IV рівнів акредитації, а з вересня 2015 року Міністерство освіти і науки (МОН) України запропонувало організацію занять за рекомендованими формами, у тому числі

факультативними. Даною Навчальною програмою передбачено викладання навчальної дисципліни «Фізичне виховання» в обсязі 4-х обов'язкових аудиторних навчальних годин на тиждень протягом всього періоду навчання за виключенням останнього випускного семестру. Навчальною програмою було прийнято державний освітній стандарт, який визначив обов'язковий обсяг навчального навантаження студентів, вимоги до рівня підготовки випускників[9;28].

На наш погляд у означеній Навчальній програмі важливими моментами є наступне:

- представлений обов'язковий мінімум обсягу навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у закладі вищої освіти;
- на основі державного стандарту освіти пропонується розподіл обов'язкових навчальних годин у навчальних групах в залежності від розподілу студентів на групи, відділення (основна, спеціальна медична група, спортивне відділення).

Базовим нормативно-правовим актом при організації навчальних занять з дисципліни «Фізичне виховання» у закладах вищої освіти, відповідно до державного стандарту, був Наказ МОН України № 4 від 01.01.2006 р. «Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах» [21]. У розділі 3 даного наказу «Організація навчально-виховного процесу та масового спорту у вищому навчальному закладі», відзначалось те, що загальну організацію навчально-виховного процесу з фізичного виховання здійснює його керівник, який забезпечує включення в навчальні плани всіх спеціальностей обов'язкові навчальні заняття з фізичного виховання протягом усього періоду навчання, за винятком останнього випускного семестру, в обсязі 4 години на тиждень [21].

Даний наказ декларував викладання навчальної дисципліни «Фізичне виховання» кафедрою фізичного виховання в обсязі 4 години обов'язкових навчальних занять на тиждень крім останнього випускного семестру. Але з 7 лютого 2020 року вищезазначений Наказ МОН України втратив чинність, що

призвело до негативних наслідків, адже дуже ускладнило процес планування та організації викладання обов'язкової навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у закладах вищої освіти[28].

Важливим складовим елементом державних вимог до системи фізичного виховання у закладах вищої освіти України є визначення, що організаційно-педагогічну основу фізичного виховання студентської молоді у закладах вищої освіти України складає навчальна дисципліна «Фізичне виховання». Вона вводиться як обов'язкова для закладів вищої освіти усіх типів і форм власності.

Зміст дисципліни визначається навчальними програмами, що ґрунтуються на принципах прогностичної педагогіки й враховують анатомо-фізіологічні та функціональні особливості дітей та молоді. Для всіх типів навчальних закладів визначається:

- рекомендований обсяг рухового режиму;
- мінімальна кількість обов'язкових навчальних занять (в академічних годинах) на тиждень протягом усього періоду навчання;
- нормативи фізичної підготовленості;
- норми матеріально-технічного і фінансового забезпечення з розрахунку на одного студента;
- санітарно-гігієнічні норми проведення занять.

Після затвердження МОН України Стандартів вищої освіти, заклад вищої освіти або наукова установа на підставі освітньої програми (ОП) за кожною спеціальністю розробляє навчальний план, який визначає:

- перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС;
- послідовність вивчення дисциплін;
- форми проведення навчальних занять та їх обсяг;
- графік освітнього процесу;
- форми поточного і підсумкового контролю.

Кожен Стандарт вищої освіти, що розробляється для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності передбачає Розділ «Перелік компетентностей випускника». У цей розділ входять інтегральна

компетентність, загальні компетентності, спеціальні (фахові, предметні) компетентності. Серед блоку загальних компетентностей є компетентність, що визначається як «здатність використовувати різні форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя»[28].

Крім того, на практиці більшістю керівників закладів вищої освіти України дані нормативно-правові акти МОН України грубо порушуються. При плануванні навчальної дисципліни «Фізичне виховання», кількість обов'язкових навчальних годин у навчальних планах скорочується до 2 годин на тиждень, замість 4 годин на тиждень, як того вимагають чинні нормативно-правові акти. Скорочення обов'язкових навчальних годин фізичного виховання не тільки не вирішує завдань навчальної дисципліни, а й сприяє зменшенню рівня рухової активності та різкому погіршенню стану здоров'я студентської молоді. Крім цього, з точки зору медико-біологічних засад фізичного виховання, фізичне виховання в обсязі одного заняття на тиждень (2 години) взагалі не має ніякого сенсу[28].

Прикрим є те, що саме зараз формується небезпечна тенденція відмови закладів вищої освіти України від обов'язкових занять з фізичного виховання.

Керівники закладів вищої освіти не усвідомлюють ролі та місця фізичного виховання, як обов'язкової навчальної дисципліни в системі вищої освіти України. Викладання обов'язкової навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у багатьох ЗВО планується тільки для студентів 1 курсу навчання. Студенти інших курсів навчання можуть займатись у спортивних секціях за вибором, але заняття в них не є обов'язковими для студентів. Таким чином, у результаті ігнорування керівниками ЗВО України чинних нормативно-правових актів, знищується чітко вибудована система навчально-виховного процесу з «Фізичного виховання», а в подальшому це може призвести і до знищення студентського спорту.

Висновки до першого розділу. Розвиток державного регулювання в системі фізичного виховання у закладах вищої освіти України є обов'язковою складовою навчального процесу та підвищення фізичної активності здобувачів

вищої освіти, проте організація її викладання є проблемою для більшості закладів вищої освіти. Основними причинами незадовільного стану організації викладання у закладах вищої освіти України є не усвідомлення керівниками своєї ролі у фізичному вихованні студентської молоді, грубе ігнорування ними чинних нормативно-правових актів з питань фізичного виховання. Великої шкоди процесу організації викладання фізичного виховання у ЗВО України завдає невизначеність у стандартах вищої освіти ролі, місця, значення, обсягу та назви навчальної дисципліни, що формує оздоровчу компетенцію під час навчання.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

2.1. Особливості фізичного виховання у закладах вищої освіти України

Одним із найважливіших завдань фізичного виховання у вищих навчальних закладах є формування в студентів стійкого інтересу й потреби до фізичного самовдосконалення як до основного фактора їхньої якісної життєдіяльності. Основними видами фізичного виховання у ЗВО є заняття фізичною культурою, що спрямовані на розвиток здоров'язберезувальної компетентності, стійкої мотивації здобувачів освіти до занять фізичною культурою і спортом, та інші види занять з фізичного виховання та спортивної підготовки, які спрямовані на підвищення рівня рухової активності, удосконалення життєво необхідних умінь та навичок, вмінь використовувати їх у навчальній та повсякденній діяльності, розширення функціональних можливостей організму учнів шляхом цілеспрямованого розвитку природних здібностей, основних фізичних якостей, залучення до фізкультурно-оздоровчої діяльності.

Фізичне виховання у закладах вищої освіти сприяє збереженню і зміцненню здоров'я; забезпечує організацію змістовного дозвілля учнівської молоді, збільшення кількості та якості рухової активності, можливість виступів у всеукраїнських та міжнародних заходах серед учнів та інших видах рухової активності популярних серед молоді.

Спортивна підготовка в закладах вищої освіти сприяє вихованню фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей студентів; забезпечує вдосконалення спортивної майстерності, можливість виступів у всеукраїнських та міжнародних змаганнях серед студентів з видів спорту; спілкування учнів з однолітками в Україні та за її межами; надає можливості для самореалізації та особистісного зростання для студентів всіх рівнів акредитації.

Суспільство занепокоєне тенденцією зниження рухової активності молоді та погіршення стану її здоров'я. Ця проблематика змушує Міністерство освіти і науки України, КФВС МОН, УФУС, заклади освіти, громадські об'єднання, інші зацікавлені сторони постійно шукати нові способи для мотивації молоді до занять фізичною культурою та спортивною підготовкою, створення нових форм спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходів.

Починаючи з 2017 року головним показником системи контролю за станом фізичного розвитку та здоров'я населення України є щорічне оцінювання фізичної підготовленості населення, що проводиться відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 09 грудня 2015 року № 1045 (зі змінами) «Про затвердження Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України».

У 2018/2019 навчальному році оцінювання фізичної підготовленості серед учнівської молоді (далі - Оцінювання) проведено у 15066 ЗЗСО та ЗП(ПТ)О. З них допущено до Оцінювання 50,9 % учнів. За результатами Оцінювання, відповідний рівень стану фізичної підготовленості мають:

- високий 15,2 %;
- достатній - 19,7 %;
- середній - 12,3 %;
- низький - 3,7 %;
- недопущено до оцінювання - 49,1 %.

Отже 65,1 % учнів у 2018/2019 навчальному році мали недостатній рівень фізичної підготовленості.

Протягом 2019/2020 навчального року спостерігалось зниження рухової активності молоді. У 2020 році ситуація ускладнилась через введення карантинних заходів з спричинених значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19.

Така ситуація вимагає кардинальних змін та модернізації підходів до розвитку та популяризації фізичної культури учнів та учнівського спорту.

Міністерство освіти і науки України, КФВС МОН спільно з УФУС та заклади освіти вживають заходи з:

- впровадження інноваційних підходів до проведення уроків фізичної культури в закладах освіти;
- збільшення рухової активності учнів, залучення їх до систематичних занять фізичною культурою та спортом;
- пошук ефективних методів онлайн залучення до рухової активності, в тому числі в умовах карантину;
- залучення учнів до участі у спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходах всеукраїнського та міжнародного рівнів;
- впровадження методів поєднання рухової активності з комп'ютерними іграми.

Підтримка культури здоров'я на рівні держави здійснюється, зокрема через Київське обласне відділення - філія КФВС МОН України, НОК України та ряд інших спортивно-оздоровчих комплексів, що своїми зусиллями залучають молодь до здорового способу життя за рахунок участі у різних спортивних заходах.

Київське обласне відділення (філія) комітету з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України здійснює реалізацію державної політики в сфері фізичного виховання учнівської молоді та її залучення до спортивних змагань у Київській області, здійснює Київське обласне відділення - філія Комітету з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України. Відповідно до завдань Відділення координує фізкультурно-оздоровчу і спортивну роботу в навчальних закладах усіх типів і рівнів акредитації, в тому числі спеціалізованих навчальних закладах спортивного профілю обласної комунальної власності, дитячо-юнацьких спортивних школах, дитячо-юнацьких клубах фізичної підготовки та інших фізкультурно-спортивних закладах освіти. Приймає участь у розробці регіональних програм з питань розвитку фізичної культури і спорту серед дітей, учнівської та студентської молоді та навчально-методичного забезпечення фізичного виховання та спорту. Відділення сприяє

розвитку матеріально-спортивної бази навчальних закладів, спортивних установ та організацій системи освіти області, контролює її використання. Забезпечує підготовку та проведення спортивних заходів, навчально-тренувальних зборів, участь спортсменів області у змаганнях незалежно від їхньої належності до спортивних товариств та відомчого підпорядкування. Відділення за погодженням з місцевим органом виконавчої влади у сфері фізичної культури і спорту, спільно з місцевими відділеннями Національного олімпійського комітету, місцевими осередками учнівської та студентської спортивних спілок забезпечує комплектування збірних територіальних команд студентів і учнів та їх участь у Всеукраїнських змаганнях серед студентів та школярів; уносить пропозиції щодо комплектування збірних територіальних команд студентів і учнів для їх участі у Всесвітніх універсіадах, Європейських юнацьких олімпійських фестивалях, Всесвітніх гімназіадах, чемпіонатах Світу та Європи серед школярів та студентів. Сприяє розвитку олімпійського руху в Україні, співпрацює з місцевими громадськими.

Протягом 2019 року спільно із Українською федерацією учнівського спорту та Студентською спортивною спілкою України проведено та забезпечено участь у 437 спортивно-масових заходах та спортивних змаганнях, з яких:

- 217 заходів і змагань серед учнівської молоді, з залученням понад 400 тис. учнів;
- 220 заходів і змагань серед студентської молоді, з залученням понад 115 тис. студентів[12].

Таблиця 2.1.

**Спортивно-масові заходи та спортивні змагання проведенні
Комітетом з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки
України разом з Київським обласним відділення (філія) у 2019 році**

Назва заходу	Кількість заходів
Всеукраїнські спортивно-масові заходи: Cool Games, Challenge Fest, флешмоби та спортивні ігри. спільні бігові заходи з Біговою Україною. Всеукраїнські фізкультурно-патріотичні заходи: Козацька наснага, Козацький гарт, Спортивна надія України	38

Спільні заходи з Національним олімпійським комітетом України, Спортивним комітетом України, Спеціальною олімпіадою України, спільні бігові заходи з Біговою Україною Всеукраїнські спортивні змагання: Зимова Гімназіада, Combat Games, Пляжні ігри, Чемпіонати та Кубки України, Ліги з видів спорту	167
Забезпечення участі у міжнародних заходах: Educational Games, She Runs, ISF Combat Games, Чемпіонати світу серед учнів з видів спорту	10
Проведення в Україні міжнародних заходів: ISF World Cool Games, ISF E-sports	2
Всеукраїнські спортивно-масові заходи: Студентська миля, Міжнародний день студентського спорту, флешмоби та спортивні ігри.	19
Всеукраїнські спортивні заходи: Зимова та літня Універсіади, Чемпіонати та Кубки України, Ліги з видів спорту	188
Забезпечення участі у міжнародних заходах (Euro Combat Games, Чемпіонати Європи, Кубки світу, Всесвітня Літня Універсіада).	13

Джерело:[12]

На жаль, на розвиток фізичного виховання у закладах вищої освіти України та в світі вплинула пандемія та карантинні обмеження, а починаючи з 24 лютого 2022 року воєнні дії в країні. У світі з'явився новий штамп вірусу, який сколихнув світ та Україну, назву цьому вірусу дали (coronavirus disease 2019, аббревіатура COVID-19 затверджена як офіційна скорочена назва) - інфекційна хвороба, яка вперше виявлена у людини в грудні 2019 року в місті Ухань, Центральний Китай. Хвороба почалася як спалах, що розвинувся у пандемію. Причиною хвороби став коронавірус SARS-CoV-2, циркуляція якого в людській популяції до грудня 2019 року була невідомою. Пандемію цієї хвороби Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) визнала надзвичайною ситуацією в галузі міжнародної охорони здоров'я та внесла заходи з боротьби проти неї до тимчасових рекомендацій згідно з Міжнародними медико-санітарними правилами 2005 року. Щоб уникнути стигматизації, пов'язаної з географічним регіоном, де виникли перші випадки захворювання, а також із расовою приналежністю чи певною етнічною групою, ВООЗ затвердила офіційну назву «коронавірусна хвороба 2019 (COVID-19)» [12].

Одну з головних завдань у розвитку фізичного виховання у закладах вищої освіти України в Україні визначає Комітет з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України (далі – Комітет) є державною бюджетною

установою, яка належить до сфери управління Міністерства освіти і науки України (далі – МОН).

Спільно із Українською федерацією учнівського спорту (далі – УФУС), Спортивною студентською спілкою України (далі – СССУ), федераціями з видів спорту Комітет та його філії забезпечують розвиток учнівського та студентського спорту, збільшення кількості учнів та студентів, залучених до занять руховою активністю та спортом, представлення учнівської та студентської молоді України на міжнародній арені, розвиток міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури і спорту[18].

Таблиця 2.2.

Кількість проведених фізкультурно-оздоровчих заходів у 2020-2021 роках

№п/п	Назва		
		Кількість заходів	Кількість студентів
1.	Всеукраїнські фізкультурно-оздоровчі та спортивно-масові заходи	4	6 013
2.	Всеукраїнські спортивні змагання	9	706
3.	Забезпечення участі у міжнародних заходах	4	11
4.	Проведення міжнародних заходів в Україні	-	-
	Всього студенти	17	6 830

Джерело:[11;12]

В таблиці 2.2 вказано кількість заходів проведених Комітет з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України.

Варто зазначити, що у 2020-2021 роках було проведене Всеукраїнський фізкультурно-оздоровчий захід (спортивний онлайн-флешмоб «Рухаємось разом» з виконання вправи «Jumping Jacks») за участю понад 1 000 студентів із 30 закладів вищої освіти та фахової передвищої освіти[11;12];

Також, проведено Всеукраїнський спортивно-масовий захід серед студентів з нагоди святкування Міжнародного дня студентського спорту (спортивний онлайн-флешмоб з виконання вправи «Twist Jumps»; дата встановлена Генеральною конференцією ЮНЕСКО у 2015 році, відзначається щорічно 20 вересня в різних країнах світу) за участю близько 4 000 студентів із

72 закладів вищої та фахової передвищої освіти; Всеукраїнський зимовий турнір серед студентів з кіберспорту «Esports Games» за участю 1 082 студентів із 194 закладів вищої освіти (додаток Б)[11].

За участю здобувачів ЗВО проведено у 2020 році Всеукраїнський спортивно-масовий захід «Sport Craft Games» (спортивний онлайн-челендж з виконання серії рухових активностей) за участю 70 студентів із 30 закладів вищої освіти (спільно з ГО «Бігова Україна»).

Влітку 2020 року проведено XV літню Універсіаду України з тхеквондо (ВТФ) за участю 98 учасників із 37 закладів вищої освіти та 12 регіонів України.

8 чемпіонатів, Кубків України та всеукраїнських змагань серед студентів з 4 видів спорту, (більярд, скелелазіння, гирьовий спорт, пляжний футбол) за участю 608 учасників ЗВО із 24 областей та міста Києва.

Проведено Всесвітню конференцію серед студентів «FISU Volunteer Leaders Academy» та Всесвітньому студентському форумі «FISU World FORUM».

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2015 року № 1045 «Про затвердження Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України» (зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 06 червня 2018 року № 461) забезпечується проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості учнівської та студентської молоді України (далі – щорічне оцінювання).

Рис.2.1. Напрямки використання бюджетних коштів з загального фонду МОН України на забезпечення фізичного виховання та спорту студентської молоді в 2021 році

Джерелоскладено автором на основі [11;19]

На рис.2.1. проілюстровано напрямки використання бюджетних коштів з загального фонду МОН України на забезпечення фізичного виховання та спорту студентської молоді, в загальній сумі 206 301,92 тис. грн. на 2021 рік, а у 2022 році ця сума становила 186 875,4 тис.грн.[11].

На рисунку 2.2. проілюстровані видатки на Державну цільову програму розвитку фізичної культури і спорту фінансування з основного та спеціального фонду на період до 2024 року було виділено МОН фінансування у розмірі 2021-239 350,4 тис. грн. та 2022 – 260 907,5 тис.грн.

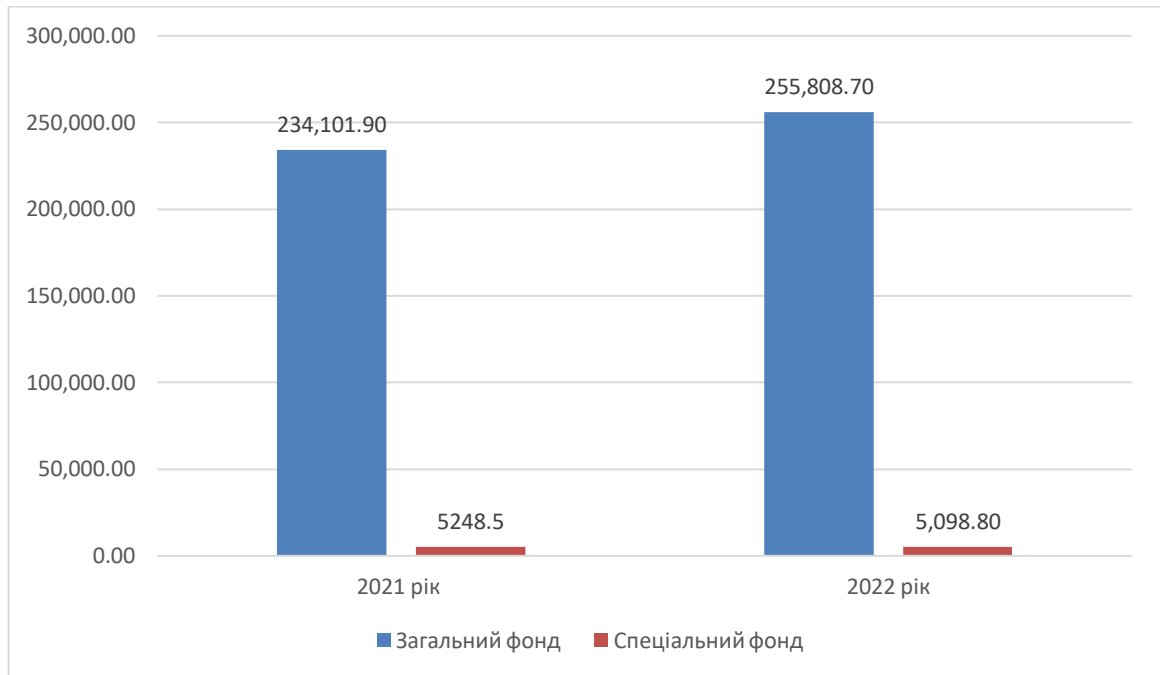

Рис.2.2 Видатки Державної цільової програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року МОН у 2021-2022 рр.

Джерело: [11;19]

Порядок та організація проведення щорічного оцінювання в закладах освіти визначається їх керівниками, а інформація про результати проведення щорічного оцінювання готується та подається органами управління освіти районних, районних у м. Києві держадміністрації, виконавчих органів міських рад, рад об'єднаних територіальних громад сіл, селищ, міст (далі – органи управління освіти) до філій Комітету[12].

За інформацією отриманою філіями від органів управління освіти та закладів освіти у 2020-2021 навчальному році в щорічному оцінюванні прийняли участь 2 384 закладів освіти, що надають загальну середню освіту (322 617 учнів) та 127 закладів вищої освіти (39 950 студентів) із 7 областей України та міста Києва.

З метою об'єктивного визначення рівня фізичної підготовленості студентської молоді, порівняння показників фізичної підготовленості студентської молоді України з показниками фізичної підготовленості населення

інших держав, зокрема країн євроатлантичного простору, за ініціативи Комітету та Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» (далі – ІМЗО) згідно наказу МОН від 08.10.2020 № 1235 створено робочу групу з розроблення тестів і нормативів щорічного оцінювання фізичної підготовленості студентської молоді (далі – робоча група).

До складу робочої групи увійшли представники МОН, Комітету, ІМЗО, закладів освіти, наукових установ та установ, що знаходяться в сфері управління МОН.

За результатами роботи робочої групи було прийнято рішення про створення прикладного дослідження «Проектування систем оцінювання фізичної підготовленості студентської молоді із застосуванням інформаційних технологій» на базі наукової установи, що буде визначено МОН за результатами конкурсу.

Варто зазначити, що у зв'язку з карантином у 2020-2021 роках та (з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2) ряд запланованих всеукраїнських фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів серед студентства не проводились.

Міністерством молоді та спорту створено умови для підвищення ефективності фізичної підготовки у Збройних Силах, інших військових формуваннях, утворених відповідно до законів, та правоохоронних органах. Задля створення умов з підвищення рівня фізичної підготовки молоді для проходження служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях проведено фізкультурно-спортивні заходи: Військово-патріотичний вишкіл «Сіверські воїни» до 100-річчя Першого зимового походу – переможець конкурсу проектів громадських організацій; Всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура») в режимі онлайн; обласний фізкультурно-оздоровчий фестиваль «Рух заради здоров'я» серед учасників бойових дій; фестиваль бойових мистецтв «Козацька слава»; патріотичний табір «Лицар честі» ім. Івана Євдокименка» та низка заходів,

спрямованих на виховання, юнацтва ЗВО національної свідомості, історичної пам'яті, громадянської позиції, патріотизму. За інформацією, наданою Міністерством оборони України, з метою активізації фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи у структурних підрозділах, популяризації фізичної культури і спорту проведено 31 захід у 2020-2021 роках[23].

Комітет з фізичного виховання та спорту МОН 27 квітня 2022 року запустив Telegram-бот для молоді з актуальною інформацією про фізичне виховання, цікаві події, а також фізкультурно-оздоровчі та спортивні заходи.

Бот містить такі розділи:

- здорова Україна (актуальна інформація про заходи, які реалізуються у межах програми Президента України);
- фізична культура (вправи та руханки для виконання вдома);
- спорт (інформація про заплановані змагання);
- заходи, які організовує Комітет;
- законодавчі документи;
- семінари для освітян.

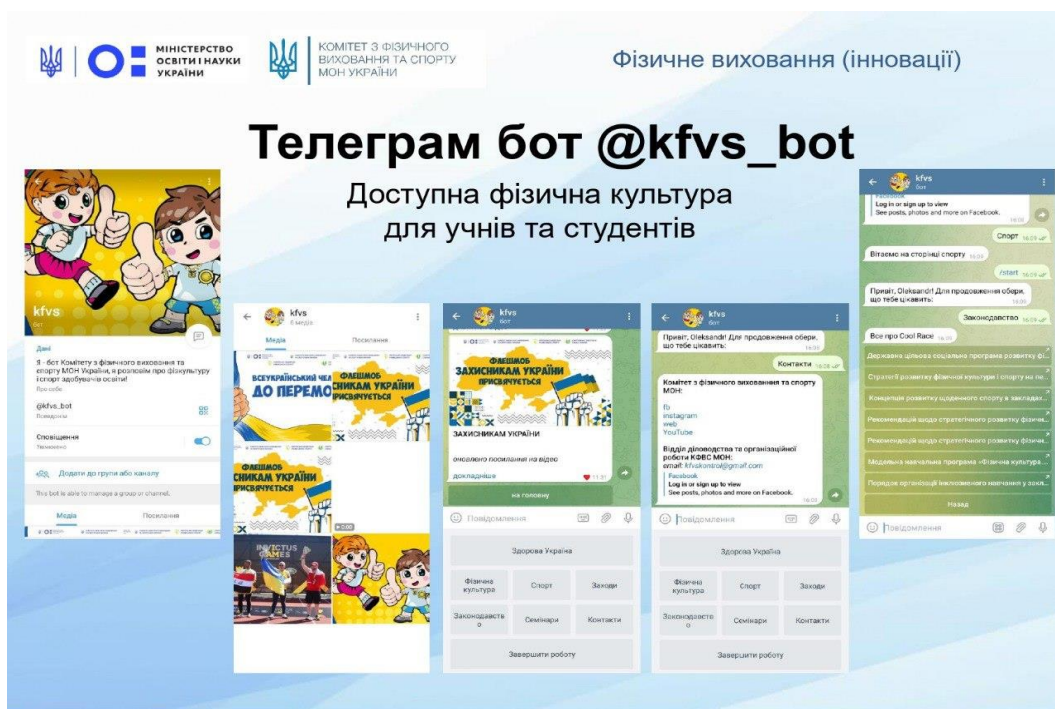

Рис. 2.3. Ілюстрація роботи телеграм бота щодо роботи комітету з фізичного виховання та спорту

Джерело:[33]

Фізичне виховання, враховуючи фізкультурно-спортивні інтереси та потреби студентської молоді, дозволяє вирішувати як завдання фізичного вдосконалення, так і сприяє освоєнню цінностей спорту, формуванню у них мотивації до регулярних занять.

Таким чином, реалізація фізичного виховання у вищій школі ґрунтується на обліку фізкультурно-спортивних інтересів і потреб студентів. До числа найбільш значущих педагогічних умов, що забезпечують ефективність організації освітнього процесу, відносяться:

- вільний вибір виду спорту студентом;
- перехід від традиційних навчальних занять до самостійних занять з фізичного виховання.

22 грудня 2022 року була проведена освітня онлайн-конференція, що реалізується за підтримки Міністерства освіти і науки України, ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», Комітету з фізичного виховання та спорту МОН України для викладачів ЗВО.

Разом з Parimatch Foundation планується створення на початку 2023 року навчального посібника з фізичної культури для викладачів з описом 60 варіативних модулів та інтерактивних посилань. Щоб для фахівців це була як дорожня книга під рукою: де можна і ознайомитися самостійно, і вивчити правила, і обрати базові вправи для своєї практичної роботи. Цей посібник буде надрукований і надісланий кожному викладачу фізичної культури. Другий проєкт — «Здорова Україна» (робоча назва). Це мають бути змагання в ігровій формі, більш орієнтовані саме на активний спосіб життя та спілкування, з інтелектуальними та культурними змаганнями, а не виключно спортивні. Ідея полягає в тому, щоб створити таке соціальне явище як студентські ліги.

2.2. Оцінка системи державного регулювання фізичного виховання у закладах вищої освіти в Україні

Ознайомлення із системою управління фізичною культурою і спортом низки провідних країн показало, що в більшості з них відповідальність за розвиток фізкультурно-оздоровчої діяльності лежить як на центральних, так і місцевих органах влади та місцевого самоврядування.

Успішний розвиток державного регулювання фізкультурно-оздоровчої діяльності, соціально-економічних основ організації державної політики в галузі значно залежить від вивчення та узагальнення передового світового досвіду, імплементації в Україні.

У Китайській Народній Республіці основною метою є створення необхідних умов для розвитку фізичної культури і спорту в країні, сприяння фізичному удосконаленню громадян, підвищення рівня спортивно-масової роботи, забезпечення ідеологічного та культурного розвитку суспільства.

Розвиток фізичної культури і спорту, організація фізкультурно-оздоровчої діяльності з метою покращення фізичного стану і фізичної підготовленості нації є обов'язком держави. Управління фізичною культурою і спортом здійснює центральний виконавчий орган державної влади, а інші міністерства та відомства здійснюють керівництво фізичною культурою і спортом в частині на них покладених функцій та повноважень. Організація державного регулювання фізичною культурою і спортом має трирівневу структуру: центральний виконавчий орган у сфері фізичної культури, виконавчі органи в межах адміністративних областей, місцеві органи виконавчої влади [5].

Спортивна індустрія у Сполучених Штатах Америки відрізняється бурхливим розвитком. Детальний аналіз галузі показав, що управління фізичною культурою і спортом здійснюється на загальнодержавному і федеральному рівнях. Розвиток галузі та окремих її підсистем входить у компетенцію департаментів освіти, охорони здоров'я та соціальних служб США.

Особливістю управління галуззю є його здійснення переважно на федеральному рівні та його суттєва децентралізація. У США регулювання здійснює державна комісія, і місцеві органи самоврядування [36].

Основи контролю залежать від методів здійснення контролю, оцінюваних параметрів, циклічності даного процесу. В США найбільш поширена система природних монополій на спортивно-оздоровчих ринках, при якій встановлюється ліміт норми прибутку організацій, що надають соціальні послуги, виходячи з величини їх затрат, за якими ретельно стежать контролюючі органи. Організація може отримувати чистий прибуток, але не більший встановленої законом суми. У даній ситуації здійснюється тотальний контроль над фінансовим становищем організації, її структурою витрат, капіталу і доходів. Важливе значення має потужна правова база, яка передбачає конкретні і дієві заходи такого контролю.

Державна політика Канади щодо розвитку фізичної культури і спорту ґрунтується на таких принципах: дотримання загальнолюдських етичних правил та норм в процесі фізкультурно-спортивної діяльності; підвищення стандартів та пропагування загальнолюдських цінностей у галузі; організація належного забезпечення спортивної діяльності; забезпечення вільного доступу до фізичної культури і спорту всіх громадян країни. Метою розробки та реалізації державної політики у сфері фізичної культури та спорту Канади є: сприяння розвитку фізичної активності та спорту як провідного засобу здорового способу життя, зокрема шляхом впровадження в повсякденну життєдіяльність населення фізичної культури і спорту; сприяти залученню до спортивної та фізкультурної діяльності широких верств населення; створення умов, підтримання та стимулювання спортсменів до досягнення високого рівня спортивних результатів; сприяння розвитку канадської національної спортивної системи [36].

Державне регулювання, як процес означає безупинний аналіз інформації та вирішення численних взаємозалежних завдань, при цьому потрібно враховувати, що система збереження і підняття рівня здоров'я має свої

принципові особливості та складнощі, бо багато проблем здоров'я студентської молоді стають проблемами соціальними. Крім того, ця галузь носить імовірний характер функціонування, що своєю чергою вносить певні корективи. Будь-яка керована система єднає сукупність суб'єктів і об'єктів, між якими циркулює різноманітна управлінська інформація. Через неї реалізується взаємодія, а також прямий і зворотний зв'язок.

Системний підхід до вирішення проблем підтримки здоров'я студентської молоді означає залучення не лише самої галузі охорони здоров'я, але й галузі освіти, культури, соціального забезпечення та молодіжної політики [32]. Теорія державного регулювання ґрунтується на системному підході, відповідно до якого, суспільство представлене безліччю динамічних систем різної складності. Знання особливостей та властивостей системи має принципове значення в управлінській практиці. Це дуже важливо при організації системи та її складових частин, організації та здійсненні процесу управління, розробці, прийнятті та реалізації рішень, плануванні діяльності системи; при визначенні виду та типу управління.

Навчання студентів носить яскраво виражений гіподинамічний і гіпокінезійний характер. На даний час в Україні заняття з фізичного виховання не можуть задовольнити потреби студентів закладів вищої освіти у руховій активності, оскільки в умовах пандемії, запроваджено дистанційне навчання, і як наслідок, студенти більше часу проводять за гаджетами. Таким чином, за даними досліджень, у більшості студентів обсяг середньодобової рухової активності нижче гігієнічних на 30–35 % [26]. Обсяг рухової активності залежить від багатьох чинників: наявності або відсутності занять з фізичного виховання у ЗВО, занять у секціях, факультативах, самостійних занять, тощо.

Для того, щоб суспільство усвідомило важливість профілактичних заходів, що дозволяють зміцнити і зберегти своє здоров'я, необхідно підвищити соціальну значимість фізичного виховання, важливість фізичної активності; сформувати погляд на фізичну культуру і спорт, як на фактори здорового способу життя [3].

Виходячи з того, що активні заняття з фізичного виховання протягом усього життя багато в чому визначається ставленням до них, а також усвідомленою необхідністю формування здорового способу життя, з усього комплексу пропонованих заходів як пріоритетний напрям необхідно виділити цілеспрямовану підтримку фізичного виховання і формування здорового способу життя на державному рівні. Тобто, мова йде про державне регулювання, яка використовує широкий спектр різноманітних засобів і проводиться з метою формування спортивного життя, цінності власного здоров'я і здоров'я оточуючих в умовах дистанційного навчання та вієнних дій в країні.

В даний час освіта в усіх її формах визнається як пріоритетний напрям у розвитку людини, здатної до життєвої та професійної самореалізації, активно здійснює вільний, усвідомлений вибір у всьому різноманітті життєвих ситуацій.

Важлива роль в процесі становлення молодого людини належить освіті в сфері фізичної культури і спорту, в процесі якого відбувається оволодіння спеціальними знаннями і способами їх раціонального застосування для самовдосконалення.

Фізичне виховання студентів складний і багатогранний процес. Великі надії, які покладаються на студентів, як на майбутніх конкурентоспроможних фахівців, можуть реалізуватися тільки в тому випадку, якщо вони будуть морально і фізично здорові [1].

Однак, як показує аналіз сучасної теорії і практики фізичного виховання, напрямку фізкультурної освіти приділяється вкрай недостатня увага.

Традиційно побудова освітнього процесу у закладах вищої освіти не вирішує в повній мірі проблем цілеспрямованої підготовки студентів до фізкультурної самоосвіти і фізичного самовдосконалення.

У зв'язку з цим, очевидно, що організація і зміст фізкультурно-спортивної роботи у ЗВО вимагають критичного перегляду, враховуючи особливості навчання в умовах пандемії. Одним із способів вирішення даної проблеми є активізація самостійних занять студентів фізичними вправами в

режимі дня, тижня. Саме вони будуть сприяти скороченню дефіциту рухової активності, підвищенню фізичної підготовленості, зміцненню здоров'я, зниженню різного роду захворювань, підвищенню розумової працездатності студентів. Так, як обов'язкові заняття з фізичного виховання в закладах вищої освіти під час карантину не спроможні поповнити дефіцит рухової активності студентів, забезпечити відновлення їх розумової працездатності, запобігти захворюванням, що розвиваються на фоні хронічної втоми, вирішенню цього завдання сприяють самостійні заняття студентів фізичними вправами протягом тижня [3].

Варто зазначити, що з метою створення для здобувачів освіти належних умов для заняття руховою активністю та формування ставлення до занять фізичною культурою і спортом як до важливої складової здорового способу життя відповідно до пункту 624 Плану пріоритетних дій Уряду на 2021 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 березня 2021 року № 276-р, передбачено затвердження Концепції розвитку щоденного спорту в закладах освіти.

Необхідність новітніх підходів до фізичного виховання викликана факторами ризику виникнення хронічних захворювань через недостатню рухову активність, нездорове харчування, куріння, надмірне вживання алкоголю, наркотичних речовин тощо.

Затверджено «Концепцію розвитку щоденного спорту в закладах освіти» (Наказ Міністерства освіти і науки України, Міністерства молоді та спорту України від 27.10.2021 № 1141/4088 «Про затвердження Концепції розвитку щоденного спорту в закладах освіти»)[13].

Фізична культура у сфері освіти базується на державних стандартах освіти, спрямованих на забезпечення науково-обґрунтованих норм рухової активності здобувачів освіти з урахуванням стану їхнього здоров'я, рівня фізичного і психічного розвитку та розроблених відповідно до законів України:

- «Про фізичну культуру і спорт»;
- «Про освіту»;

- «Про повну загальну середню освіту»;
- «Про фахову передвищу освіту»;
- «Про професійну (професійно-технічну) освіту»;
- «Про вищу освіту»;
- «Про позашкільну освіту»;
- Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 01 березня 2017 року № 115.

Рухова і фізична активність є важливим чинником формування, збереження, зміцнення здоров'я та розвитку людини, особливо в дитячому, підлітковому та юнацькому віці. Завдяки здатності організму до саморегуляції відбувається його адаптація до змін зовнішнього середовища, організм стає стійкішим і життєздатнішим.

Численні спостереження свідчать, що в останні роки у більшості дітей та молоді спостерігається дефіцит рухової активності упродовж дня. У зв'язку з цим постає проблема вдосконалення рухового режиму дітей та молоді, і виявлення умов, що забезпечують його активізацію.

Реалізація Концепції планується за такими напрямками:

1. Організаційно-педагогічні основи фізичного виховання, що включають:

- розробку модельної навчальної програми для ЗЗСО;
- удосконалення методики проведення позаурочних заходів фізкультурно-оздоровчого спрямування;
- самостійні заняття руховою активністю та фізичними вправами;
- організацію та проведення щоденної рухової активності;
- забезпечення інклюзивного навчання;
- забезпечення індивідуального вибору виду рухової активності чи спорту;
- організацію спортивних секцій (фітнес, аеробіка, йога тощо);
- організацію та проведення підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури.
- Нормативне забезпечення, що включає:

- удосконалення та розробку рекомендацій щодо обсягів рухової активності;
- створення законодавчої та нормативної бази;
- розробку критеріїв забезпечення належного рівня рухової активності.
- Наукове забезпечення, що включає:
 - розробку нормативно-правових основ фізичного виховання здобувачів освіти з урахуванням впливу несприятливих екологічних факторів;
 - розробку критеріїв оцінювання вмінь та належного рівня рухової активності;
 - проведення аналізу рівня фізичної підготовки здобувачів освіти;
 - забезпечення умов для створення нових гуртків, секцій тощо;
 - забезпечення умов для вибору рухової активності.

4. Методичне та інформаційне забезпечення, що включає:

- фундаментальні зміни в роботі методичних і науково-дослідних центрів;
- широке висвітлення заходів з реалізації Концепції у ЗМІ;
- залучення до участі у заходах із популяризації фізичного виховання популярних діячів спорту, шоу-бізнесу тощо.

5. Здійснення медичними працівниками профілактичних та оздоровчих заходів в усіх закладах освіти, проведення моніторингу стану здоров'я.

6. Кадрове забезпечення, що передбачає підвищення педагогічної та професійної майстерності вчителів шляхом організації курсів підвищення кваліфікації та атестації.

7. Матеріально-технічне забезпечення, що включає:

- розробку і затвердження державних нормативів фінансового і матеріального забезпечення;
- залучення позабюджетних джерел фінансування;
- запровадження реалізації пілотного проєкту «Гроші ходять за дитиною» по фінансуванню послуги у закладах позашкільної освіти спортивного профілю.

Очікується, що реалізація Концепції сприятиме формуванню ефективної навчальної системи щоденної рухової активності в закладах освіти, мотивації школярів до занять фізкультурою, створенню необхідних для ефективних занять умов. Звісно, головним результатом має стати покращення показників стану фізпідготовки учнів.

Розроблено проект «Стратегія розвитку спортивних споруд Комітету з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України до 2025 року»[31]. Основою Стратегії став практичний досвід діяльності в галузі фізичної культури і спорту, використання спортивних споруд Комітету для проведення фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходів серед студентської та учнівської молоді. Стратегією передбачається: Вдосконалення та модернізація роботи спортивних споруд Комітету для залучення учнівської та студентської молоді до регулярних занять фізичною культурою і спортом. Проведення всеукраїнських та міжнародних змагань, навчальнотренувальних зборів на спортивних спорудах Комітету. Метою Стратегії є забезпечення повноцінного функціонування спортивних споруд Комітету у належному стані для залучення більшої кількості учнів та студентів до занять фізичною культурою та спортом, проведення міських, обласних, всеукраїнських і міжнародних змагань та інших спортивно-оздоровчих заходів.

Також вірто відзначити, що Міністерством освіти і науки України Наказом № 194 від 15.02.2021 введено в дію «РЕКОМЕНДАЦІЇ щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спортивної підготовки учнівської молоді на період до 2025 року»[27].

Відповідно до Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність - здоровий спосіб життя - здорова нація» Комітетом розроблено проекти Рекомендацій щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спорту серед учнівської та студентської молоді на період до 2025 року з урахуванням пропозицій та зауважень Національної академії педагогічних наук України, структурних підрозділів з питань освіти місцевих державних адміністрацій, закладів освіти,

структурних підрозділів МОН. Проєкти рекомендацій подано на затвердження до МОН.

Враховані пропозиції Комітету при розробці Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року, що затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 4 листопада 2020 р. № 1089.

Надано пропозиції до плану заходів на 2021-2022 роки щодо реалізації першого етапу Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року.

Висновки до другого розділу. Таким чином, реалізація системи фізичного виховання у закладах вищої освіти України ґрунтується на обліку фізкультурно-спортивних інтересів і потреб студентів. До числа найбільш значущих умов, що забезпечують ефективність організації освітнього процесу, відносяться: вільний вибір виду спорту студентом; перехід від традиційних навчальних занять до самостійних занять з фізичного виховання; використання резервів спортивної ігор для формування спортивної культури студента. Сучасні реформи, та виклики, що відбуваються в усіх сферах життєдіяльності українського суспільства, вимагають нових підходів до виховання та соціалізації здобувачів вищої освіти. Особливого значення набуває формування гармонійно розвиненої, суспільно активної, фізично досконалої, здорової особистості в умовах воєнного стану та пандемії.

РОЗДІЛ 3. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Загальний стан галузі фізичної культури і спорту та її розвиток залежать від ефективної діяльності усієї структури державного регулювання. В сучасних умовах трансформації суспільного життя найважливішим завданням стає формування гнучкої системи державного управління та регулювання діяльності фізкультурно-спортивних організацій, якій необхідна структура, здатна забезпечити належну ефективність роботи, стабільність та конкурентноспроможність.

Аналіз сучасних наукових праць з фізичного виховання дає підстави констатувати наявність низки вимог до фізкультурно-оздоровчих технологій, які розробляють і впроваджують в ЗВО, зокрема: 1) різноманітність форм занять, засобів, методик викладання, що задовольняють потреби та інтереси здобувачів вищої освіти; 2) поступова індивідуальна діяльність у межах можливостей здобувача (з урахуванням вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних вимог); 3) усвідомлення важливості й ефективності занять з використанням засобів фізкультурно-оздоровчих технологій; 4) можливість контролювати стан здоров'я під час, та після виконання фізичних вправ; 5) можливість оцінювати фізіологічний стан і реакцію на навантаження; 6) компетентність викладачів профільних кафедр [].

Сучасні фізкультурно-оздоровчі технології тісно переплітаються з поняттям «фітнес». У спеціальній літературі фітнес (від англійського «to fit» – пристосованість, здатність до витривалості, бути в гарній формі) трактують як напрям масової, спортивної й оздоровчої фізичної культури, який спрямований на покращення загального стану організму людини, підвищення рівня тренуваності й здатності протидіяти негативним впливам зовнішнього середовища шляхом виконання спеціальних вправ під музичний супровід.

Заняття фітнесом спрямовані також на корегування форми та ваги тіла [16].

Пусік

Використання сучасних інноваційних технологій у фізичному вихованні здобувачів передбачає розроблення спеціальних фітнес-програм, які розглядають як організована послідовність діяльності, що спрямована розвитку фітнесу. Ключовим завданням таких програм є забезпечення належного рівня рухової активності для досягнення максимальної ефективності за мінімального ризику для здоров'я. Фітнес-програма передбачає низку завдань (фітнес-цілей), які повинні бути конкретними й реалістичними. Використання різних видів рухової активності у фітнес-програмах повинне відповідати основним принципам фізичного виховання.

Система державного регулювання фізкультурно-виховної діяльності у закладах вищої освіти у зв'язку зі змінними соціально-економічними факторами, мають стати платформою для реалізації ефективних рішень на всіх рівнях державного управління з їхнім науково-теоретичним обґрунтуванням. Структури студентського самоврядування повинні сприяти органам державної влади у реалізації державного регулювання фізкультурно-виховної діяльності у закладах вищої освіти. Необхідне удосконалення організації фізичного виховання у цих процесах, розробка регламентації, подальший розвиток та підвищення якості й ефективності роботи органів державної влади у сфері фізичної культури та масового спорту. Для удосконалення формування та реалізації механізмів державного регулювання фізкультурно-виховної діяльності у закладах вищої освіти потрібна ефективна державна політика, яка повинна створити умови для гармонійного розвитку студентської молоді, реалізації фізкультурних потреб студентства і системного розкриття потенціалу фізичної культури і спорту. Удосконалення державного регулювання фізкультурно-виховної діяльності у закладах вищої освіти України можливе лише завдяки системній роботі відповідних органів державної влади для забезпечення належного соціально-економічного ефекту від покращення стану здоров'я студентської молоді.

Дослідження виявили, що державне регулювання фізичного виховання і спорту на сучасному етапі не можуть охопити заняттями фізичним вихованням усі ЗВО, так як негативно впливає на даний процес воєнні дії в країні та дистанційне навчання. Виникає проблема як здійснювати управління та координування студентів в таких умовах.

Основним напрямком державного регулювання є удосконалення нормативно-правової бази у сфері фізичної культури і спорту, створення умов у ЗВО для залучення на заняття з метою здорового способу життя. забезпечення ефективного управління сферою фізичної культури і спорту, створення умов для залучення здобувачів вищої освіти та удосконалення економічних засад.

Уряд багатьох країн підтримує свої спортивні рухи, фінансуючи програми підвищення фізичної підготовки студентів ЗВО удосконаленням системи спорту та запровадженням сучасних технологій.

Особливу увагу необхідно зосередити на питаннях концентрації ресурсів на державному рівні (Комітет з фізичного виховання МОН та Міністерство молоді та спорту) для розвитку фізичного виховання у закладах вищої освіти Україні. Слід виходити із принципів державного ранжирування перспективних видів спорту для студентів ЗВО (зі спортивних досягнень на міжнародних змаганнях і популярності в населенні видів спорту), за результатами якого будуть визначатися обсяги фінансування з державного бюджету, видаватися рекомендації ЗВО про цільовий напрямок засобів на розвиток того або іншого виду спорту й про діяльність по залученню спонсорських засобів.

Важливим завданням в рамках реформування будь-яких систем (як на макро, так і на мікрорівні), з метою досягнення принципово нового якісного рівня функціонування, є розробка системи показників, що дозволяють оцінювати рівень розвитку як всієї системи в цілому, так і ступінь досягнення окремих поставлених цілей. Правильний вибір показників ефективності особливо важливий в контексті використання такого інструменту аналізу і планування як збалансована система показників. Цілі і показники даної системи повинні формуватися в залежності від стратегічних цілей соціальної політики

країни і розглядатися за критеріями соціально-економічної ефективності, споживчої ефективності, внутрішнім бізнес-процесів (механізмам функціонування галузі), а також інфраструктури. Сам процес становлення збалансованої системи показників прояснює стратегічні цілі і визначає критичні параметри їх досягнення. Головна стратегічна мета системи, як правило, характеризується загальним інтегральним показником. У сфері фізичної культури і спорту такий показник повинен відображати ступінь її впливу на досягнення загальних глобальних соціально-економічних цілей. Причому соціально-економічний ефект може виражатися як у фінансових, так і нефінансових (натуральних) показниках.

У напрямку удосконалення розвитку фізичного виховання у закладах вищої освіти Україні необхідно вирішити такі основні завдання:

1. Підвищення інтересу здобувачів вищої освіти закладу вищої освіти до занять фізкультурою і спортом за допомогою:
 - адаптації студентської фізичної культури до сучасних вимог і стандартів, переходу до занять ігровими видами спорту;
 - забезпечення доступності занять спортом для студентів 1-4 курсів, в тому числі застосування механізму для студентів з інклюзивними можливостями (студентами, інвалідами, особами похилого віку та ін.);
 - залучення в систему волонтерів (добровільних помічників) в масовому спорті;
 - розробки і реалізації програми організації пропаганди фізичної культури і занять спортом як складової частини здорового способу життя, що включає в себе соціальну рекламу, пропаганду фізичної культури і здорового способу життя, спеціальні проекти в ЗВО (освітлення змагань, руханки і т.д.), інформаційну підтримку в мережі Інтернет;
 - забезпечення високої якості надання спортивних послуг шляхом впровадження системи сертифікації спортивних курсів викладачами.

В Україні відбувається трансформація занять серед молоді фізичною культурою і спортом, яка поступово виходить на передній план та

перетворюється на вагомий чинник соціо-гуманітарного розвитку держави. При цьому якісні переміни у сутності та призначенні фізкультурно-оздоровчої діяльності полягають не стільки у розширенні сфери державного регулювання, скільки в її громадянській спрямованості, що означає визрівання принципово нової владно-громадянської моделі та національної солідарності щодо необхідності й першочерговості формування нової якості життя людини та розвитку людського потенціалу.

Таким чином, шляхи та напрями уніфікації механізмів державного регулювання процесу фізичного виховання студентської молоді в Україні. Відзначено, що уніфікація механізмів державного регулювання діяльності у закладах вищої освіти серед студентської молоді дозволить суттєво актуалізувати напрям фізичного виховання і спорту та забезпечити масштабнішу й ефективнішу соціокультурну значущість занять фізичною культурою і масовим спортом. Органи державної влади повинні координувати дані процеси у закладах вищої освіти щодо фізичної культури і масового спорту шляхом формування ефективної державної політики фізичного виховання. Запропоновано механізми державного регулювання фізкультурно-виховної діяльності в закладах вищої освіти України: нормативно-правові, економіко-фінансові, організаційні, соціально-політичні, мотиваційні, інформаційні, освітньо-культурні,

Висновки до третього розділу. Таким чином, розв'язання проблем державного регулювання фізичного виховання і спорту у закладах вищої освіти в Україні, потребує чіткої організаційно-правової регламентації, підвищення ефективності діяльності органів державної влади зі здійснення контролю у сфері спортивної діяльності серед ЗВО, чітке розмежування повноважень органів державної влади й закладу вищої освіти, розроблення шляхів оптимізації державного регулювання фізичної культури і спорту є визначальними чинниками покращення якості цього регулювання. Варто зазначити, що в Україні створена управлінська вертикаль, що дозволяє виконувати на достатньому організаційному рівні підтримку і розвиток

спортивної сфери. Окрім державних органів управління, розвиненню масовості в галузі фізичної культури і спорту, організації спортивного руху на територіальному рівні сприяють громадські об'єднання та товариства спортивного спрямування.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі вирішено актуальну проблему, яка полягає в обґрунтуванні науково-методологічних підходів та розробці практичних рекомендацій для державного регулювання в системі фізичного виховання у закладах вищої освіти України.

Результати дипломної роботи, отримані в процесі дослідження, дають підстави сформулювати наступні висновки та пропозиції:

1. Визначено, що фізичне виховання студентів у закладах вищої освіти повинно передбачати створення оптимальних умов для сукупного поєднання усіх складових фізичного, психічного і соціального здоров'я, що має привести до суспільного благополуччя. Для позитивного впровадження цінностей здоров'я у повсякденність студентської молоді необхідно ефективно реалізувати механізми державної пропаганди здорового способу життя у закладах вищої освіти. Відзначимо

2. Досліджено, що державне регулювання у системі фізичного виховання і масового спорту – це сукупність конкретних форм і методів свідомої діяльності, спрямованої на забезпечення ефективного функціонування і планового розвитку сфери фізичної культури та масового спорту, з метою найповнішого задоволення потреб молоді у фізичному вдосконаленні. Таким чином, органи державної влади повинні створювати сприятливе середовище, в якому здійснюється органічне входження студентської молоді у соціальний простір громадянського суспільства через становлення особистості, розвиток фізичного, духовного, психологічного потенціалу молодої людини. Для цього варто проводити постійний соціальний моніторинг, суспільні дослідження, на підставі яких визначати потреби студентства.

3. Досліджено особливості фізичного виховання у закладах вищої освіти України та обґрунтовано значення феномену фізичної культури та та спорту, що реалізуються в ЗВО серед здобувачів вищої освіти. У цьому контексті визначено, що головними реалізаторами програм для сдунства в ЗВО

є Комітет з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України разом. Метою державного регулювання на рівні МОН є створення умов для збереження генофонду країни шляхом залучення студентської молоді до здорового способу життя, забезпечення сприятливих умов для фізкультурно-виховної діяльності у закладах вищої освіти, ведення пропагандистської роботи серед студентської молоді щодо корисності та необхідності індивідуального здоров'я.

4. Здійснивши оцінку системи державного регулювання фізичного виховання у закладах вищої освіти зазначимо, що державне регулювання повинно формувати відносини у сфері фізичної культури і масового спорту, координувати дії відповідних органів державної влади щодо розвитку цієї сфери, а також забезпечити комплексну взаємодію владних структур із закладами вищої освіти та організаціями студентського самоврядування.

5. Визначено, що удосконалення механізмів державного регулювання у сфері фізичної культури та спорту в закладах вищої освіти в Україні, базується на стратегії збереження та підвищення здоров'я студентської молоді, а також на удосконаленні реалізації механізмів державного регулювання фізкультурної діяльності у закладах вищої освіти в країні. Важливими є нові підходи щодо удосконалення механізмів державного регулювання на всіх рівнях взаємодії системи державного управління. Невідкладним завданням у реформуванні даної галузі має стати удосконалення механізмів реалізації державного регулювання фізкультурно-виховної діяльності у закладах вищої освіти України, ефективної участі студентського самоврядування у процесах соціального партнерства

Виховання здорового покоління з гармонійним розвитком фізичних і духовних якостей – одне з основних завдань сучасного суспільства. У будь-якому суспільстві, побудованому на гуманістичних і демократичних принципах, здоров'я людини є вищою цінністю, найважливішим надбанням держави, воно – безперечний пріоритет, запорука життєстійкості і прогресу суспільства. Таким чином, вищезазначені шляхи популяризації фізичного

виховання в умовах воєного стану та пандемії сприятимуть підвищенню інтересу й активності студентів у самостійному вивченні теорії і методики фізичного виховання, а також мотивації до занять фізичними вправами та підвищенню рівня рухової активності.

Список використаних джерел

1. Бабушкін В.З. Техніко-тактична підготовка юних баскетболістів / В.З. Бабушкін. – К.: Здоров'я, 1976.
2. Блавт О. З. Система контролю у фізичному вихованні студентів спеціальних медичних груп : монографія. Львів, 2016. 512 с.
3. Безмилов М. М. Система підготовки спортивного резерву та відбір баскетболістів у Литві / М. М. Безмилов, Є. В. Мурзін // Наука в олімп. спорті. 2016. № 2. С. 32–38
4. Деделюк Н. А., Ковальчук Н. М., Ващук Л. М., Томащук О. Г., Санюк В. І., Савчук С. А. Модель організації спортивно-оздоровчої діяльності студентів вищих навчальних закладів. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. праць Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Луцьк, 2018. № 1 (41). С. 29–35.
5. Ван Цзыпу. Реформа физической культуры и спорта в Китае. Актуальные проблемы менеджмента и экономики физической культуры и спорта: сб. материалов конф. молодых ученых РГАФК и ИСМ 17 февраля 1998 года. Москва: ФОН, 1998. С. 54–60.
6. Гордієнко О. І. Сучасний стан та перспективи розвитку фізичного виховання студентів ВНЗ. Молодий вчений. 2018. N 4.2 (56.2). с. 37–40.
7. Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 01 березня 2017 р. № 115 (зі змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1371-2020-%D0%BF#Text>
8. Довгань Н. Ю. Фізичне виховання здобувачів вищої освіти засобами позааудиторної спортивно-масової роботи : монографія. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 328 с.
9. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380-12>.

10. Закон України від 01.07.2014 №1556-VII "Про вищу освіту" (із змінами і доповненнями) [URL:https://tax.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/zakoni-ukraini/65715.html](https://tax.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/zakoni-ukraini/65715.html)
11. Звіт про роботу комітету з фізичного виховання та спорту міністерства освіти і науки України за 2020 рік. URL: <http://sportmon.org/wp-content/uploads/2020/02/zvit-komitetu-za-2020-rik-1.pdf>
12. Комітет з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України. [URL:http://sportmon.org/misiya-funkczii-ta-strategiya/](http://sportmon.org/misiya-funkczii-ta-strategiya/)
13. Концепція розвитку щоденного спорту в закладах освіти [URL:https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/85327/](https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/85327/)
14. Кузнєцова О. Індивідуально-психологічні якості студентів гуманітарного вузу // Вісник Прикарпатського університету. Серія : Фізична культура. Івано-Франківськ, 2008. Вип. VII. С. 35–41.
15. Мартинова Н. П. Самостійні заняття в системі фізичного виховання студентів закладів вищої освіти. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки. 2019. Вип. 4 (327). С. 62–70.
16. Мельник М.Г., Пітин М.П. Проблеми розвитку студентського спорту України у ХХІ столітті. Біомеханічні, педагогічні, медико-біологічні та психологічні аспекти фізичного виховання та спорту. Вісник № 129 (1). 2015. С. 169–173.
17. Москаленко С.О. Проблеми участі громадських організацій у формуванні соціальної політики на місцевому рівні. Державне управління: теорія та практика. 2007. № 2. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej6/index.htm> (дата звернення: 13.09.2022).
18. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. [URL:https://mon.gov.ua/ua](https://mon.gov.ua/ua)
19. Паспорт бюджетної програми за 2021 рік МОН України [URL:https://mon.gov.ua/storage/app/media/budzhet/2021/Vykonannya.derzh.b](https://mon.gov.ua/storage/app/media/budzhet/2021/Vykonannya.derzh.b)

yudzhetu.2021/03.06.2022/Zvit.vykonannya.pasporta.byudzheta.prohr.2021-2201040-03.06.22.pdf

20. Положення про Всеукраїнський огляд-конкурс на кращий стан фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах України. Лист Рівненського обласного відділення з фізичного виховання і спорту МОН України за № 142 від 23.09.2014 р. Рівне, 2014. 12 с.
21. Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-06#Text>
22. Попрошаєв О.В., Білик О.А., Островський М.В. Фізичне виховання в контексті інтеграції в загальноєвропейський освітній простір. Спортивна наука України. 2015. № 2. С. 36–43.
23. Пояснювальна записка до Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року/ URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Fizychna_kultura/zapiska-do-programi.pdf
24. Прусик Кристоф, Прусик Екатерина, Ермаков С. С., Козина Ж. Л. Показатели физического развития, физической подготовленности и функционального состояния польских студентов // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. Харків, 2012. № 12. С. 113–122.
25. Редькіна М. Особливості індивідуальної рухової активності студентів педагогічних спеціальностей. Гірська школа українських Карпат. 2019. № 21. С. 78–81.
26. Редькіна М. Особливості індивідуальної рухової активності студентів педагогічних спеціальностей. Гірська школа українських Карпат. 2019. № 21. С. 78–81.
27. РЕКОМЕНДАЦІЇ щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спортивної підготовки учнівської молоді на період до 2025 року. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-rekomendacij-shodo->

[strategichnogo-rozvitku-fizichnogo-vihovannya-ta-sportivnoyi-pidgotovki-sered-uchnivskoyi-molodi-na-period-do-2025-roku](#)

- 28.Робоча програма навчальної дисципліни «Фізичне виховання» для студентів всіх напрямів підготовки [За вимогами Європейської кредитно-трансферної системи] / О. В. Сотник, О. Т. Кузнєцова. Рівне, 2013. 28 с.
- 29.Спорт у вищих навчальних закладах: навч. посібник / Р.Р. Сіренко, Б.В. Семен, С.А. Нікітенко та ін.; за заг. ред. Р.Р. Сіренко. Дрогобич: Коло, 2019.420 с.
- 30.Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 04 листопада 2020 року. [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#Text)
- 31.СТРАТЕГІЯ розвитку спортивних споруд Комітету з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України до 2025 року [URL:https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2019/07/11/strategiia_rozvytku_sportyvnyh_sporyd_KFVS.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2019/07/11/strategiia_rozvytku_sportyvnyh_sporyd_KFVS.pdf)
- 32.Сурмін Ю. Моніторинг соціально-політичної ситуації в Україні: питання методології та організації. Вісник національної академії державного управління при Президентові України. 2004. № 4. С. 20–29.
- 33.@kfvs_bot надає учням і студентам доступ до актуальної інформації про фізичне виховання.URL: https://mon.gov.ua/ua/news/kfvs_bot-nadaye-uchnyam-i-studentam-dostup-do-aktualnoyi-informaciyi-pro-fizichne-vihovannya
- 34.Bieniak Monika, Chałdaś-Majdańska Justyna, Rząca Marcin Stanisław, Kocka Katarzyna. The influence of the regulation of the Minister of health on food product groups designated for sale in educational establishments on the health behaviours of students. Journal of education, health and sport. Vol. 7. № 6 (2017). P. 419–430. 197

35. Chiang A. N., Huang P. C. Excess energy and nitrogen balance at protein intakes above the requirement level in young men // *Am. J. Clin. Nutr.*, 1988. № 48. H. 1015. 198
36. Houlihan B. Government objectives and sport: handbook on the Economics of Sport / Ed. by W. Andreff and S. Szymanski. Northampton (MA, USA): Edward Elgar, 2006. 830 p.
37. Hribovska I. Danylevych M., Ivanochko V., Shchur L. Organizational conditions of healthy lifestyle promotion for arts students // *Journal of Physical Education and Sport*. Pitesti, 2015. Vol. 15 (3), art. 34. P. 218–224. 205
38. https://mon.gov.ua/ua/news/kfvs_bot-nadaye-uchnyam-i-studentam-dostup-do-aktualnoyi-informaciyi-pro-fizichne-vihovannya
39. Human Development Index (HDI) – 2012 Rankings. URL: <http://hdr.undp.org/en/statistics> (дата звернення: 11.12.2022).
40. Gryban Grygoriy, Gusak Oleksandr. Activation of sports and recreational activities of student with disabilities in health during the learning process in physical education // *British Journal of Science, Education and Culture* No.1(5), January-June, 2014. Vol. III. P. 132–136.